

נר לדוד - גליון 66 ה' כסלו תשפ"ב

בס"ד

שלהי העשור הראשון של המדינה התאפיין בתופעת ה"מסתננים". לאורך כל גבולות הארץ היו קבוצות של ערבים חודרים ומסתננים לתוך תחומה של המדינה. מהם היו באים על עסקי נפשות להרוג ולרצוח כמה שיותר נפשות מ ישראל, ומהם שהיו באים על עסקי ממון, והיו גונבים מכל הבא ליד וחוזרים אל מעבר לגבול כששללם בידם.

כותרות עיתוני התקופה מלאים בדיווחים אודות הפשיטות הליליות של האויבים ועל המידה המוגבלת של ההצלחה למנוע מהם לבצע את זממם. תופעת 'הסתננות' נוספת רווחה בימים ההם, היא תופעת ההסתננות של פעילי המחנה התורתי לתוך מחנות העולים החדשים מתימן ומארצות המזרח השונות, על מנת להביא לידיעתם את דבר ה', ואת האפשרות לתת לילדיהם חינוך תורני נעלה, ידיעה שנעלמה מעיניהם על ידי השלטון החילוני שזמם, ואף הצליח למרבה הצער במקרים רבים, לעקור את הכל ולהכרית שם ה' מפי ילדי העולים באמצעות כפיית ההורים המסכנים לשלוח את ילדיהם לבתי חינוך כפרניים.

על רקע שני אירועי "הסתננויות" אלו מתרחש סיפורנו.

בברכה
מערכת "נר לדוד"

מסתננים

~ סיפור ~

משעזב משולם את החדר נשתררה דממה.

הדממה ליוותה אותו עד הדלת ולחשה קימעא עד שצעדיו המבוהלים פסקו מלתקתק על פני מרצפות הפרוזדור. היא חזרה אל שני הבחורים ואפפה אותם תוך כדי הצצה בעיניהם ההמומות.

אחד ישב על גבי מיטתו כשרגליו פשוקות וידייו נתונות ביניהן נטולי כח. הכיפה הרחבה נזדקרה על רקתו ואלמלא הסיכה שהחזיקה אותה, בודאי שהיתה נופלת והוא לא היה מרגיש. הוא תר אחרי עיניו של חברו, ברם הלה תחב אותן באפלולית שמתחת לשולחן הקטן העמוס ספרים ושיירי אוכל ומלל בידי אחת מציציותיו. שניהם לא יכלו לסבול אותה שעה את הדממה שתחבה את אפה לתוך עיניהם דוקא וכל אחד ביקש לו תואנה להתחיל לדבר ולא מצא.

— שמעת דברים? נענה לבסוף זה שישב על גבי המיטה.

— וכי דבר חדש זה בגבולך? לדידי אלו הם מעשים בכל יום, אני מתפלל רק שמשולם מצא לנכון לבוא דוקא אלינו, והרי הרבה בחורים לומדים בשיבתנו. הוא הרים את פניו. הם היו צעירים ומבוישים קימעא. נדמה היה כאילו הוא מתבייש על שהוא עוסק בדברים כגון אלו ואינו יושב ליד הגמרא. הרוח של הנערות עדיין לא נדף ממנו. בין גדות עיניו נחרש פתאום קמט, אולם הקמט היה צעיר וחייכני. הוא היה נעלם וחוזר שוב כשהוא מביט בחוצפה לרעננות שבעיני התכלת.

— אתה יודע – קם שמואל מן המטה, תחב ידו לתוך כריסה של הדממה ונעץ

בחברו עינים רותחות – חשתי כי השמש לא רק שיזפה את עור בשרו והציתה את עיניו השחורות, אלא היא עדיין מלהטת על חוד לשונו. כיצד הוא דיבר! יצחק לפת בשתי ידי את הספר הראשון שבא לידו, הפך אותו כאילו רצה לבדוק את טיב כריכתו והניחו שוב על גבי השולחן.

— ואני חושב לנסוע.

— לאן?

להוספה לרשימת התפוצה
נא שילחו את המילה "הוספה"
לתיבת המייל "נר לדוד" – nerledovid@gmail.com

— לכפר. פשוט לצאת לשם ולדבר עם האנשים, לעודד אותם, לספר להם משהו על החיים האמיתיים, הרי הם חושבים, כי ח"ו סוף העולם בא.

חיוכו של שמואל היה מהול מרירות: – כבר מזמן חשבתי על כך, אולם הרי שמעת מה שמשולם סיפר, ואני בטוח שהוא לא הגזים במאומה, שומרים על צעדיהם של אנשי המושב, מפחידים אותם. זר כי יבוא לכפר ימשמשו בו מכף רגלו ועד קדקדו, ואם אין בידו לענות תשובות מדויקות על מטרת בואו, הרי אחת דתו להיגרש מאימת המכות התלויות עליו באם יסרב.

— אז מה יש?

— לא. לא מן המכות אני מפחד, לו הייתי יכול לפעול משהו, לא איכפת היה לי לקבל מכות אפילו כל היום כולו, ברם מה בצע בקבלת המכות רק לשמן?

שניהם התחילו לצעוד על פני החדר, זה מצפון דרומה והשני מדרום צפונה, אחד לא הביט בפני השני, אולם כל אחד ידע את מחשבותיו של חברו, שניהם רצו לנסוע למושב, לעזור לאנשים הללו, ולא ידעו כיצד.

— חבל שלא דברנו על כך עם משולם, הוא הלך לו מבלי שישמע מאתנו משהו קונקרטי. חייבים היינו לשאול אותו מה דעתו על עזרתנו.

— אם כן, לא שמעת היטב את דבריו, אני קלטתים עד הסוף ובכל העומק, אתה זוכר מה הוא ענה לי כששאלתי לאן הוא הולך עכשיו?

— לא.

— ובכן, הוא ענה לי בזה הלשון: אני הולך לחפש אנשים שיבואו לכפר, שלא יפחדו לא מהמזכיר ולא מיום עבודה, שיבואו ביום או אפילו בלילה. מה יש? מסתנן אינו מפחד לבוא אלינו בלילה כדי לגנוב ולרצוח, אז למה אנשים שלנו מפחדים לבוא אלינו בלילה. למה? הוא צעק, שמעת איך הוא צעק? למה באים אלינו פעמיים בשבוע להקות בחורים ובחורות ומשתובבים והוללים עד אחרי חצות ומעבירים את ילדינו על דעתם, ואינם מפחדים מאימת הלילה ולא ממסתננים. אני הולך על פני חוצות העיר וצועק: מחפשים מסתנני-ם! ככה אני צועק.

— נכון, הוא אמר ככה.

— ובכן, הוא מחפש מסתננים. הוא הלך לחפש אותם בעיר אולם שם הוא לא ימצא אותם. רק כאן, בחדרים כאלה, ואפילו כאן צריכים לחפש אותם בנרות, גם אני אינני יודע מיהו מסוגל להיות מסתנן, לא לפחד וללכת בלילות כדי לגנוב נפשות מישראל, אני אינני יודע, אולי אתה?

הם לא הרגישו ששניהם עומדים אחד מול השני. שמואל היה נמוך, רחב גרם והליכתו היתה בנחת, נדמה היה ליצחק, כי הוא תמיד מחפש משהו וכשאינו מוצא מחייך חיוך סלחני כלפי עצמו: חפשתי ולא מצאתי! הוא הכיר את שמואל זה חמש שנים, ידע כי הוא אוהב להתעמק, וכי הוא מבין יותר טוב מכל חבריהם את השיעורים ואם כי לא היה מתמיד בלימודיו, אולם היה מתמסר לענייני הכלל, עוזר לנצרכים, מחפש אחרי בחורים עניים כדי לעזור להם בהלוואות, אולם מעולם לא אהב להיכנס לפרטי חייהם של אחרים, כתכונתו של יצחק. לפעמים היה מוצא אותו יושב ליד הסטנדר, מתנועע, שר את נגינתו המשעממת ומביט מולו, לשם מה?

כעת הוא עמד מולו כשעיניו תרות אחרי הכלום שבחלל החדר.

— מה? שאל שמואל בתמהון. כן, אינני יודע מה לעשות.

— לא צריכים לעשות כלום, צריכים לנסוע לשם.

— מי?

— אין באפשרותי כעת להצביע על מישהו. אולם אני מוכן לנסוע.

— למה לא אמרת זאת למשולם בהיותו כאן, אפשר היה לקבוע אתו פרטים, אינני יודע אפילו כיצד מגיעים לשם ובכלל...

— בכלל? אינני נכנס כעת לפרטים, בנסיעות כאלה אין לעשות חישובים מראש, גם משולם אמר שאין הוא יודע מה לעשות, יש להסתכן, המסתננים צועדים בחשכת הליל, מוכנים להרוג או ליהרג, אני אינני מוכן להרוג אולם מוכן לסכן את עצמי שיתפסו אותי...

— ואני גם...

ושוב פעם נקלעו שניהם זה מול זה. שמואל הרים את ידו ותיקן את כיפתו השמוטה, הידקה על ראשו והרגיש כי ידו רועדת. יצחק לקח בחפזה את ידו והעבירה על פני זקנקנו, תיקן את פאותיו על גבי אוזניו וחייך...

— לאמיתו של דבר חושש אני ב', כי יש בנסיעה זו, או יותר נכון, ברצון להיכנס להרפתקה כזו, משום יהירות ילדותית, עדיין לא בחנתי את עצמי אם אמנם כוונתי טהורה מכל וכל. אם יעלה הדבר בידינו, הרי שיהיה מה לספר, אולם אם לא, יצא מזה טראסק גדול, יתנפלו לא רק עלינו אלא על כל הישיבות, יבדקו אותנו, ישאלו או ישתוממו, ישמיצו או יהללו אותנו, ומשום כך רצוני קודם כל לברר עם עצמי מה עם הנגיעות הפרטיות שלי בנוגע לנסיעה זו.

שמואל לא הביט עליו, פניו העגולים הסתובבו אנה ואנה ועיניו תרו אחרי משהו שיוכלו להעצר בו, הוא תפס בידו ספר קטן מעל השולחן, דפדף בו, התישב על הכסא שליד השולחן, לפתע אחז בשתי ידיים את ראשו והתחיל לזמזם... אותה שעה המשיך יצחק לצעוד על פני החדר, משהגיע לכותל מששו בידו, נענע בידו השנייה כאילו אמר משהו לכותל, אולם הלה הביט בחיך עצוב על פניו הנוגים של הבחור. מבעד לחלון הגיעה המולתה של הישיבה בקומה השנייה, נתחשק לו ליצחק לעלות למעלה, להתייצב על מקומו וללמוד, אולם נזכר כי עליו עוד לצאת לקנות כרטיסים, להתפלל מנחה ולהודיע אחר כך כיצד מגיעים למקום הזה...

— ובכן, נענה פתאום שמואל, לפי דעתי עלינו לצאת מכאן אחרי הצהריים כדי שנגיע לשם בחושך.

— נכון.

— אז ככה, אני אלך להודיע מתי ומאיזה מקום יוצא האוטובוס לשם ואתה תקנה בינתיים כרטיסים, כסף יש לך?

— כן. עלינו עוד להתפלל מנחה, ערבית נתפלל כבר אי-שם בשדה.

— היכן ניפגש?

— כאן, בחדרנו, אני עוד צריך ללמוד משהו לפני שאצא לדרך.

ב

השמש טיפסה על ההרים בעצלתיים. נדמה היה ליצחק ולשמואל, כי היא שורכת רגליה כדי להכעיסם, שכן חששו שמא יגיעו למקום בעוד יום ויהיה עליהם להסתובב בשדות שעה ארוכה.

אדמת העמקים כבר היתה שרויה בצל בין הערביים. נדמה היה כאילו רצו העמקים לברוח מאימת ההרים. הואדי שפשף את לשונו הצחוח בין האבנים שנטלטלו כבר, האדמה פשטה ידיים צהובות, מייבשות ומקומטות וחטיפשה טיפת מים, אולם השמש שעלתה בינתיים על פסגת ההר, הלכתה בכוחותיה האחרונים על פני הידים הללו. הבחורים חשו את כמייתה האדמה שהתחלפה תחת גלגלי האוטובוס, נתדרדרה אל העמק ושוב פעם טיפסה משני צדי הכביש, היא רצתה, כנראה, לספר להם משהו, אולם לא הספיקה להדביק את האוטו ונשארה מבוישת, צולעת וקופצת מסלע לסלע ומניפה אליהם בעצי זית בודדים.

האפילה באה פתאום משאך עברה השמש את ההר והתפוררה. פנסי המכונית דחפו את החושך שהגיא מכל הצדדים ובאין ברירה עלתה האפילה וטיפסה דרך החלונות, התיישרה בין הנוסעים, ויצחק הרגיש כי חברו מתחיל להתנמנם.

— מעניין, נצנצה בו מחשבה, שאינני מהרהר כלל על מטרת הנסיעה שלי וגם הוא איננו חושב כנראה. מן השמים רוצים להפתיע אותנו? ניחא. ברגע זה נזכר, כי לא נעל את חדרו ולא השאיר פתק לבחור השלישי שגר אתם בחדר כי הם לא יחזרו הלילה. 'הוא יחכה עלינו זמן רב', הצטער יצחק, ביקש בלבו סליחה על שגיאיתו והתחיל לחשוב בדברי תורה.

בינתיים נכנס האוטו שוב בין הרים, הם התכווצו כל כך עד שנדמה היה ליצחק, כי האוטובוס יתנגש בהם, הדרך עלתה למעלה והאוטו התגבר בקושי על העליה והסיבובים.

יצחק צריך היה לעורר את שמואל כשהנהג הודיע, כי עליהם לרדת.

— תלכו קודם ישר ישר, אחר כך תראו שלט, אז זה בכיוון הפוך מהשלט. זה בערך שני קילומטרים מכאן או אולי קצת יותר, בכל אופן לא יותר מחמשה, ככה אמרו לי, אני אף פעם לא הייתי שם. בבוקר יש אוטו הנכנס ישר לכפר אולם הוא חוזר רק בשעה 4 ואחר כך אין תחבורה ישירה.

הם עמדו על הכביש המאובק שזה עתה התחיל להינפש מלהט היום, עדיין הרגישו רגליהם את נשימתו החמה של הכביש אולם צינת הלילה כבר תקפה את היקום. מרחוק הם ראו את האורות הקלושים שבצבצו באפילה.

— לא, אמר שמואל, זה יותר רחוק מחמשה קילומטרים.

— ואולי זה לא הכפר שלנו...

— לפי מיטב ידיעתי אין בקירוב מקום כפרים אחרים.

— טוב. אז נחזור רגלי לירושלים...

שניהם חייכו, אם כי לא ראה אחד את חיוכו של השני. הם לא שכחו לקחת אתם פנס קטן אלא שחששו להדליקו. התחילו איפוא, לצעוד ישר לתוך לוע החשיכה, מיששו ברגליהם את הדרך, גיששו בעיניהם את האפילה עד שהגיעו לשלט.

— והלילה – לילה.

כוכבים בודדים נתלו באפילה והתנדנדו בה בקריצת עינים, צמרות העצים ריחשו, התכופפו מפעם לפעם ורעדו מצינת הליל, הדרך היתה תלולה והיא טיפסה בחשאי בין שיחי סרק מסתוריים שאפפו את שני הבחורים. מאי-שם הגיעה יללת תן שהדביקה אותם והקפיאה לרגע את צעדיהם, שמואל לקח את ידו של יצחק לתוך ידו –

— הנה אנו הולכים, לחשה יד אחת לשניה, הנה הולכים אנו, עוד מעט ונהיה שם או נברח... ועוד מעט נוכל להתפלל מעריב, אולי ניכנס ליער ונתפלל בין העצים ואולי נברח בחזרה עד הכביש ונחכה לטרמפ...

השמים התכופפו מעליהם כאלו רצו להפחידם, ענן קל עלה מפניה נידחת, הסתובב באפס מעשה בין החשיכה לכוכבים והלך לו בכיוון העיר. הדרך התחילה להתרחב ונתפצלה. הם נעמדו, רחרחו את ריח הכפר שכבר הגיע לאפם ולא ידעו להחליט אם להמשיך ולהיכנס עד הכפר בגלוי או לחפש שביל צדדי ולהיכנס בחשאי לאחד הבתים או לבית הכנסת.

— אני מציע, דיבר יצחק אל ראשו של שמואל, שנשב כאן, נתפלל ערבית, נסעוד את לבנו ובמשך השעה הקלה ישלח לנו הקב"ה מחשבה טובה, אני עייף נורא.

— מסכים אתך, אלא שלא כדאי לשבת דוקא בחורשה הקרובה, אי אפשר לדעת מי מסתובב שם, אם כי אינני חושב כי יש מה לחשוש כעת למסתננים, עדיין השעה מוקדמת לכך. בכל אופן מוטב שנשב בצד הדרך, אולי יעבור מישהו מהתושבים ונוכל להיכנס אתו בשיחה.

הם התיישבו בשולי הדרך כשפניהם כלפי העצים הקרובים, עיניהם שהורגלו לחושך הבחינו, כי אלה הם העצים האחרונים ואחריהם מתפתל מורד תלול שנעלם בחשיכה. אורות הבתים נראו קרובים למדי, לאזניהם הגיעו הדי קולות מהכפר, צעקות ילדים וגעיית פרות, אי-שם נשברה זוגית של חלון והדי קטטה בין נשים העלו חיוך על פניהם. אולם גם לאחר שהתפללו ערבית לא ידעו מה עליהם לעשות, הם חששו להיכנס לכפר לעיני כולם בשעות המוקדמות של הערב כשכולם עדיין נמצאים ברחבת הכפר, חום היום עדיין לא נדף מקירות הבתים, בעוד שעה-שעתיים אפשר יהיה כבר לשבת בבית, אולם כעת יושבים כולם ליד בתיהם, אוכלים ארוחת ערב, משוחחים או שוכבים להנאתם על הקרקע ליד הבתים.

פיסת לבנה הגיחה מן העמק ונעמדה תוהה על ראש האפילה. שני הבחורים הביטו עליה בחיבה, כאילו ראו אותה בפעם הראשונה, היא כנראה הרגישה בכך והתקרבה אליהם, שלחה חיוך והוא נתלה לו על צמרת העץ שתחתיו ישבו. העץ נהנה הנאה מרובה מליטוף זה של הלבנה והתחיל להתגרד בהנאה. טיפות הטל שנפלו על מגבעותיהם של הבחורים היו עליזות וצעירות.

— הי...ק, נקש מישהו ביער. הי...ק, הי...ק.

— זה צפור שנבהל משנתו, הרגיע יצחק את שמואל.

— אינני מפחד כלל, ענה שמואל, בעצם חושב אני כי קשה מאד להשלים עם הרעיון שנאלצים אנו ללכת בדרכים אלה כדי להביא את האמת לידיעת אחים, אינני יכול להבין מה חושבים האנשים הללו, כיצד הם מתארים לעצמם את פני העם היהודי כעבור דור אחד, לאחר שילכו בדרכיהם.

— כי.. כי.. המזכירים הללו אינם חושבים כלל, הם בעלי מלאכה, שכירי יום העושים את מלאכתם באמונה, ואלה ששולחים אותם אינם מאמינים ביעודו המיוחד של עמנו, הם רוצים להיות עם סמוטי, לבנטיני, הערבים מלים את בניהם לשלש-עשרה ואנו לשמונה ימים. אנו נחים ביום השביעי (לא בשבת) והם או ביום ששי, או ביום ראשון, מלבד זה אין שום הבדל עקרוני בינינו לבינם. זה מה שהם רוצים.

— ולמה מחויבים אנו, לפי דעתם, להיות יהודים?

— מי זה אומר שאנו מחויבים? אלא שאין לנו ברירה אחרת, כל העולם הגויי מחזיק אותנו ליהודים, כלומר כעם כזה שאינו אנגלו-סכסי, גרמני, צרפתי, או מוסלמי, אולם זה רק מבחינת הלאומיות ותו לא.

— הכוח ניתן להם.

— לא! הכוח ניתן לנו, אלא שאין אנו מנצלים אותו כדבעי. לשקר אין רגלים והוא תמיד נאלץ לרכב על גבי מישוהו אחר, פעמים רבות הוא רוכב על כתפיו של האמת, ומשום כך טועים רבים וחושבים על השקר שהוא אמת, אולם על האמת רק לנער מעליו את השקר ואז הוא יתפוצץ.

— ואנו רוצים לנער מעל גבי האנשים הללו?

— זה בדיוק מה שמוטל עלינו.

ג

הם הלכו זקופים כמה מאות צעדים, מלווים במבטו של הירח. למולם עמד להם בדרך שדה תירס, הם נכנסו בו עד לכתפיים, והאזינו לשקט הבא מן הכפר.

הלובן של הבתים חתך את החושך שאפף את הכפר. בעמדם בין קני התירס נדמה היה לבחורים, כי פני הבתים מחוורים מפחד הלילה, צרצרים צרצרו מתחת לרגליהם וצרצורם התפורר בין הקנים, חבט על גבעוליהם והתגולל על פני הכפר.

— ניכנס?

— לא, נחכה עוד קצת, אולי יזדמן לנו מישוהו מן השומרים.

רחש עבר בין הקנים והבחורים הצטנפו בתוך עצמם ונתיישבו על ברכיהם. לאורו הקלוש של הירח הם הבחינו בשני אנשים שצעדו בין הבתים והתקרבו לשדה התירס, הבחורים עקבו אחריהם, הם היו מגודלי זקן, מרחוק נדמה היה כאילו הם מתנועעים ועומדים במקום אחד. האחד היה נמוך ופאותיו הארוכות נתלו לו ישר ועברו את זקנו, השני היה יותר גבוה ממנו ופאותיו לא נראו. יצחק סחב את שמואל בשרוולו: – בוא נתקרב, נראה מי הם.

בינתיים התקרבו האנשים והבחורים יכלו כעת להבחין בשניהם בבהירות. חזות פניהם העידה עליהם כי הם שומרי מצוות, אם כי הרובים שהחזיקו דרוכים בידיהם והחגורה הצבאית נתנה להם מראה צבאי. הם שוחחו משהו ביניהם אולם עדיין היו די מרוחקים מכדי שהבחורים ישמעו שיחתם.

כעבור כמה דקות נכנסו השניים גם הם לבין הקנים, אלא שלא הרחיקו לכת. הבחורים ראו כיצד הם מתייעצים אחד עם השני, סוקרים את הסביבה ומתיישבים במנוחה בין הקנים, מוציאים סיגריות ותחת חיפוי הידים הדליקה ועישנו במנוחה.

— כעת, לחש שמואל ליצחק.

— כן, אבל עלינו להתקרב יותר, אולי ישוחחו ונשמע מה בפיהם, בוא בזחילה, אבל לאט לאט...

רק כמה עשרות מטרים הבדילו בין הבחורים לבין השומרים, הבחורים זחלו על ארבעתם, נזהרו לא להשמיע שום רשרוש, וכשהתקרבו עד לכדי שני מטרים מהיושבים השתככו על גבי האדמה המטוללת וחיכו.

...ש...ש... אל תרים קולך, משולם, אולי תבוא ביקורת – פאותיו של הלה נגעו בזקנו של השני וליצחק נדמה היה כאילו הוא רוצה להכניס גם את ברק עיניו לתוך עיניו של השני – ואני אמרתי לך שאף אחד לא יבוא, השעה כבר אחת עשרה, מהיכן יבואו כעת? לשוא נדחקנו שלא בתור, זה הלילה השני...

...ש...ש... – הזדקף פתאום השני – שמעת רחש?

הדומיה שבאה עתה תופפה על ראשי הבחורים, הם התכווצו עד כמה שאפשר היה, הביטו על השומרים שלקחו את הרובים לידיהם, שמעו את נקישת הנצרה ברובה, ראו כיצד הם בוחנים בעין קפדנית מהולה בפחד את כל הסביבה, מכניסים ראשם בין הקנים כדי לבחון מניין בא הרשרוש, אולם לבסוף נרגעו.

— כנראה הקנים חובטים אחד את השני.

— זה הלילה השני שאינני ישן... אני פשוט נופל מן הרגלים, אני פשוט...

יצחק לא הרגיש כיצד הוא התיישב פתאום וכמה קני תירס נשתברו תחתיו. השומרים הרגישו בדבר וקפצו מבוהלים. יצחק עדיין הבחין בברק הפחד שהבעית את פניהם השחומים, השומרים נעלמו בין הקנים והבחורים שמעו כיצד קני התירס נשברים תחת נטל גופם של השומרים.

— עכשיו זה כבר מאוחר, לחש לאזנו של שמואל שעמד עדיין ישיבת עמידה על ברכיו, נקום ונצא אליהם.

הם הזדקפו, צעדו כמה צעדים ויצחק זרק את המלים לבין הקנים:

— זה אנו, יהודים אנחנו. אל תירו... אנו מן העיר, באנו ותעינו.

— 'עמדו במקום!' קראו השומרים כשהם עדיין שכובים בין הקנים, 'הרימו את הידים ועמדו במקום!...'

— אנו עומדים, הרימו הבחורים את הידים שנראו היטב לאור הירח.

השומרים הזדקפו קימעא קימעא, ומשנוכחו כי אמנם הבאים עומדים בידים מורמות, התקרבו אליהם לאט כשקני רוביהם מכוונים כלפי הבחורים ולא הפסיקו מלמלמל: לא לזוז, לא לזוז...

— משולם! צעק יצחק פתאום ונשתתק מפחד שמא תגיע צעקתו למישהו שהוא אינו מעוניין בכך. משולם! התקרב יצחק, הרי זה משולם שהיה אצלנו היום. אוי ואבוי להיכן הגענו, משולם שלנו, שאתה רוצה להרוג אותי... משולם זרק את הרובה בין הקנים, והתנפל בחיבוק על יצחק ועל שמואל.

— הפחדתם אותנו. רציתי כבר לירות, היו אצלנו מסתננים בשבוע שעבר. חשבתי שתבואו אולם לא בשעה כה מאוחרת...

— כיצד חשבת שנבוא?

— אינני יודע, אולם לאחר שדברתי אתכם הייתי בטוח שמישהו מכם יבוא, אם לא אתם אז חבר אחר, אולם הייתי בטוח, מאד בטוח. הוא לחץ את ידיהם, עיניו השחורות הבריקו וליטפו את פניהם של הבחורים. אני והבחור הזה, הצביע משולם על השני, שמרנו אתמול ובקושי רב עלה בידנו לשכנע את המזכיר שירשה לנו לשמור גם היום.

— זאת אומרת שחייכיתם עלינו?

— בדיוק, אלא שאני כבר רציתי להתייאש, וחברי כבר התייאשו ולא רצה לצאת לשמירה, "לא יבואו" הוא אמר, "בחשכת הלילה יבואו?" אולם אני ידעתי שאתם מוכרחים לבוא...

— שמעתי, אמר יצחק וחיך, שמעתי את שיחתכם. ובכן?

— אני רץ מיד אל כמה אנשים. לא, לא, בואו אתנו, אתה תעמוד כאן בינתיים, דיבר משולם בחופזה, שמא תבוא ביקורת אז תגיד כי אני רק לרגע סרתי לאיזה מקום. בואו!

ד

משולם הוביל את שני הבחורים מאחורי הבתים, הלבנה גמרה כנראה את מלאכתה והחשיכה לפתה את כל הבתים בקומץ אחד. בחלונות בודדים עדיין נצנץ האור שלא יצא מחוץ לחלון. חשמל עדיין לא היה בכפר וההליכה בין הבתים היתה קשה אבל בטוחה.

הם עלו על מרפסת פתוחה, נכנסו לחדר אפל ואף אחד לא שם לב אליהם. משולם נכנס לחדר השני, שהיה שם שעה קלה ויצא בלוויית יהודי צנום שפאותיו הלבנות הבריקו בחשכת החדר, הוא הושיט לבחורים יד קטנה יבשה ומקומטת, הם הרגישו את הפחד הנודף מלחיצת היד, ובלחיצתם השתדלו לשזור אהבה כדי להפיג את פחדו. הוא כנראה הרגיש בזה ולאחר שכבר עמד ללכת, חזר אליהם, הביט ארוכות בפניהם ואמר למשולם:

— אלו הם?

— כן מורי.

— עדיין פניהם אינן מקולקלות, אין בהם קמטי עבירה. לומדים בישיבה?

— כן, מורי!

— כעת באו?

— כן, מורי! בחשכת הלילה, כמו מסתננים.

הוא ליטף את כתפו של יצחק, משום שלא הגיע לראשו, ראשו של יצחק נתכופף מעצמו כאילו רצה לקבל ברכתו, אולם הזקן לא ברכו, אלא הביט עליו ארוכות ואחר כך התחיל לשוחח עם משולם בשפה בלתי מובנת לבחורים. הם עמדו בחושך וכמעט שלא ראו כלום מהנעשה בחדר, ותמהו מאד כשבעל הבית פנה אליהם וביקשם להסב לשולחן.

התברר, כי בשעת שיחתם הכינו בשבילם פת ערבית במטבח הקטן, שם דלקה עשית צנועה שהספיקה בקושי להאיר את השולחן. במטבח הם כבר מצאו כמה אנשים שהביטו עליהם בדרך-ארץ, הם סעדו את הלחם ואת הזיתים, חצי דג מלוח וספל קפה מהביל ועדיין לא ידעו כיצד עליהם להתחיל בשיחה.

אחרי האוכל הזמינם משולם לחדר הסמוך, חתיכות בד עבה סתמו את החלונות, מישהו עמד ליד הדלת שהובילה למרפסת, כנראה כדי להסיח את דעתם של אורחים בלתי קרואים, כעשרים איש ישבו, עמדו בעמידה שיש בה או שאין בה סמיכה, הרחש שמילא את החדר נדם משנכנסו הבחורים, ומשולם התחיל לדבר:

— רבותי, היום בלילה תפסנו מסתננים, הבאנו אותם לכאן כדי שתשפטו אותם, שכן הם התגנבו אלינו בלילה דרך שדה התירס ואנו הרגשנו בהם וכמעט שירינו בהם. חיוך עבר על פני כולם.

יצחק העביר את עיניו על פני הנאספים, היו אלה פנים שחומים, שזופי שמש, הזקנים ניתלו על פיהם בעצלתיים, מצחם היה חרוש קמטים אם כי רובם עדיין צעירים היו. הוא ראה בעיניהם ניצוץ של אושר שחיפש לו מקום לצאת ועד היום לא מצא. הוא ידע, כי עליו להגיד משהו אולם פחד שאחר כך כבר לא ישמעו לו כדבעי משום שהשעה התקרבה לשתיים עשרה. הוא לפת, איפוא את ידו של משולם ומבלי לבקש רשות הפסיק אותו:

— זה לא צחוק, מורי ורבותי, אנו מסתננים אמיתיים, שכן הוכרחנו לבוא באמצע הלילה מפחד, וגם אנו באנו לגנוב, את השעבוד שלכם באנו לגנוב מכם, את הצער המקנן בלבכם באנו לקחת, ואנו יודעים כי נמצאים כאלה השומרים על זה כעל בבת עינם משום שעל זה ממשלתם, ומשום כך התגנבנו לכאן.

הוא בעצמו לא הרגיש כיצד הוא, בדברו, נכנס בין האנשים והביט בפניהם שהתחילו להתלבש בצעיף רוחני, הוא התהלך ביניהם כאילו חיפש את מישהו ומשולם צעד אחריו.

— שמענו היום בבוקר את צעקתו של משולם, כולכם באתם אתו וצעקתם, ולא רק אני שמעתי אלא כל מי שיש בו ריח של יהדות שמע, ואנו באנו בשמם, לומר לכם, כי עלינו להיות מסתננים בארצנו, כל אחד מאתנו, עלינו לגנוב מכאן את ילדינו ולהעבירם לישיבות. עלינו לגנוב, ולו אפילו בחשכת הליל, את בנותינו ולהעבירן למקום בטוח. עלינו להגניב לכאן כל דבר שבקדושה, ובעיקר, רבותי, עלינו להגניב ללבנו את אומץ הרוח, כי האמת אתנו, למרות שהכוח מאתנו והלאה.

כולם שתקו, מישהו רצה להגיד דברו, אולם הזקן, שישב כל הזמן וראשו בין ידי, הרים את ראשו, נעץ שתי עיניים קטנות כהות ומלאות סבל ודאגה באנשים אחד אחרי השני, ואמר:

— "לא אירא מרבבות עם אשר סביב שתו עלי", אצלנו אין הם רבבות, אלא יחידים אשר שתו עלינו, אני תמיד התריתי בכם, כי עלינו לשמור על גחלתנו שלא תכבה, כי מה בצע יש שעלינו על כנפי נשרים והועלינו לכאן אם

נאבד את שארית נחלתנו. ד' ישמור עלינו כאשר שמר עלינו בגלותנו הארוכה, ואתם אחים יקרים, התאזרו וטכסו עצה מה לעשות.

כעת מצא שמואל הזדמנות להשמיע מה בפיו. הוא לא היה דברן מטבעו, אולם מעמיק היה במחשבתו, הספיק לו הזמן להרהר היטב בבעיה זו והוא ידע מה עליו לומר.

— אנו מוכנים לבוא באיזה יום שתקבעו לנו, כדי לקחת מכם את הנערים לשיבות, שם לא יחסר להם כלום, ואתם תהיו בטוחים כי הילדים ישארו שלכם ולא יצחקו מכם כעבור כמה שנים, כפי שהנכם עדים היום.

— מתי אתם רוצים שנבוא? מחר? בעוד שבוע?

— לא, אפילו מחר בבוקר, תישארו ללון. הילדים צריכים לעבוד מחר, בואו לכאן ולמדו אותם.

— לא, כאן אי אפשר, אתם יודעים כי היינו באים בחפץ לב ללמד את הילדים, אולם תתחיל מיד מלחמה ויזרקו אותנו, כבר היו עשרות מקרים כאלה. תנו לנו את ילדיכם!

משולם קפץ בין האנשים, קולו רעד מהתרגשות:

— אחים, עדיין אינכם מרגישים היכן אנו נמצאים? העובדה שבחורי ישיבה אינם רשאים לבוא אלינו אלא בלילה כמסתננים או גנבים, מעידה יותר ממאה עדים על מצבנו, הרי ראייתם את הבחור של מסעוד, היכן הוא? האם לא הסתובב באמצע הכפר בשבת כשסיגריה בפיו, ואלמלא האנשים שרצו להרביץ לו, היה נשאר כאן ומעביר את יתר הבחורים על דעתם ודתם. האם לא די לכם בזה כי יש כבר היום צורך לחפש מנין בכל יום? אני שולח את הילדים שלי לשיבה ומי שרוצה יבוא אתי בדברים, ואני כבר אסדר אותם אצל הבחורים הללו.

— אין צורך בשום תשלום, הוסיף שמואל, ההוצאות הן עלינו.

הזקן קם ממקומו, ניגש אל משולם, לחש לו משהו באזנו ואחר כך פנה אל הנאספים:

— כולנו עייפים וגם האורחים 'המסתננים' שלנו, עייפים מאד, אני מציע שהם ילוננו אצלי עד שיאור היום ואחר כך נלווה אותם עד הכביש, הם יבואו בעוד שבוע לכאן, בדיוק בעוד שבוע, ואז נדע מה לעשות. אני מקוה כי הבחורים לא יצאו מכאן בידים ריקות, אולם כעת עלינו להתפלל לד' שיפתח את לבנו להבין ולהבדיל בין הרע ובין הטוב, כי אצלנו הכל בערבובייה ואין מי שידע בדיוק היכן הקו המבדיל ביניהם.

הוא ניגש לפינה, ורק כעת הבחינו הבחורים בתיבה שעמדה בפינה, זה היה ארון קודש, עשוי מתיבת עץ פשוטה שעמדה על גבי ספסל, הזקן פינה את התיבה, הכניס את ראשו הזקן בתוכה, התפלל כמה דקות חרש ופתאום התפרצה מלבו יבבה, היא נחנקה בתוך התיבה, אולם לאנשים נדמה כי את לבו הוא זורק בין אותיותיה של ספר התורה, לא היתה זו יבבת יאוש אלא דחוסה תחנונים והבכי היה מלווה תפלה שאף אחד לא הבין אותה, אולם הרגיש בכל נימי נפשו, כי הוא מוכרח להילוות לה.

והנה עמדו כעשרים איש וכל אחד אמר תפלה משלו, זה אמר פרק בתהלים והשני אמר איזו תפלה מן הסיפור שעלתה בזכרונו, אולם הבכי איחד את כולם, הגעועים והכמיהה לחיי יהדות השתפכו דרך הלב לעינים ומשם זלגו על הרצפה וחדרו לאדמה.

כעת הם לא פחדו מאנשים בלתי קרואים, אור העששית כבה והאפילה איחדה אותם עוד יותר, ונראה היה כאילו אחד נכנס לתוכו של השני ומשמיע משם את צעקתו ואת בכיו. ככה עמדו כולם והתפללו, עשרים תפלות בבכי אחד.

הבחורים עמדו בפינה ועיניהם זלגו דמעות, הם לא התפללו אלא חזרו על אותו פסוק מאה פעמים ואחת:

— שיר המעלות ממעמקים קראתיך ד'.

הם לא הרגישו כיצד האנשים התפזרו אחד אחד, הזקן שראה את משולם מתקרב אליהם רמז לו שישאר במקומו, הוא ישב על ידם כל הזמן, ופתאום הרכין את כל גופו אליהם, העמיד את פניו תחת הפנים של אחד מהם עד שדמעה אחת נפלה על זקנו הלבן, הוא חטף אותה, שפשף את ידו בה ופניו אורו. היתה דומיה עד אור הבוקר.